

О.В. Приз,
Дніпропетровський національний університет

ФІНАНСУВАННЯ КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Самостійна реалізація космічної діяльності та розвиток космічної галузі країни забезпечують не тільки безпеку країни, що є не тільки першочерговою та найголовнішою задачею кожної країни, а й запорукою розвитку самої держави та одним із найважливіших факторів, що визначають роль держави в світогосподарських відносинах.

Разом із динамічним розвитком конкуренції, входженням на ринок нових країн, які прагнуть до розвитку власних космічних систем (Ізраїль, Бразилія, Північна Корея, Малайзія та ін.), підвищенням вимог до потужності та інноваційності створення ракет-носіїв головних конкурентів, прерогативою українських операторів ринку є розвиненість галузі та відносно низька вартість запуску, визнана надійність, незважаючи на сприйняття України в світі як країни з нестабільною економічною ситуацією, що підтверджується наявним міжнародним співробітництвом України з Росією, Європою та Америкою.

Більшість експертів визначають незадовільний стан розвитку космічної галузі України через громіздкість інфраструктури, неефективність управління та дефіцит фінансування нових розробок. У той час як російський космічний комплекс містить у собі 106 підприємств, які в найближчій перспективі планується об'єднати в 6-7 холдингів з метою налагодження беззбиткової діяльності підприємств та створення конкурентоспроможної продукції, українські 40 підприємств галузі, які, за розрахунками НККУ, в 2006 р. виготовили продукції на 1,6 млрд. грн., переважною більшістю залишаються збитковими.

Державне фінансування галузі залишається одним із найнижчих серед розвинених країн світу, незважаючи на чотирикратне збільшення фінансування на 2008-2012 рр. в обсязі 308 млн. грн. Для порівняння: бюджет NASA (США) на 2006 р. склав 16,451 млрд. дол. США, бюджет Японії у 2002 р. сягнув 2,47 млрд. дол. США, бюджет ЄКА на 2006-2010 рр. – 8,1 млрд. євро, Індії на 2005-2006 рр. – 630 млн. дол. США, російського ФКА "Роскосмос" на 2005 р. – 838 млн. дол. США.

Певна річ, за таких умов неможливо увійти з власним виробництвом на світовий ринок та зайняти гідні позиції у світовій системі розподілу праці з виконання складних національних і міжнародних космічних проектів, за якими стоїть майбутнє космонавтики. Виконання п'ятої державної космічної програми щодо участі в тендерах на створення супутників для інших країн, забезпечення навчання українських фахівців на європейських космічних підприємствах, створення космічних

комплексів, розвитку наземної інфраструктури, розроблення перспективних технологій та здійснення науково-технічних досліджень вже підпадає під питання: лише фінансування нових розробок та підтримка діяльності збиткових підприємств потребує, за підрахунками експертів, щорічних витрат у сумі 700 млн. грн.

Таким чином, вирішення питань розвитку галузі стоїть за інвесторами. Так, європейській рівень державного фінансування сягає 60 %. Інші більш ніж 3 млрд. євро надходять від приватних джерел. На космічному ринку переважна більшість таких лідерів, як Boeing, Space System/Loral, Orbital Science Corporation, Mitsubishi Heavy Industries, Alcatel Alenia Space, Astrium та інші є приватними компаніями. Постає питання: залишати космічну галузь України відокремленою, “пріоритетною для країни” без права втручання, що фактично означає відсутність допомоги з боку держави та збереження збиткової інфраструктури, чи йти шляхом ринкових трансформацій та допустити інвесторів до космічних активів України.